

1 KUNNANHALLITUKSEN KIRJOITUS

A:n kunta on oikeuskanslerille 3.4.2002 ja sen jälkeen toimittamissaan kirjoituksissa dnro 4/21/02 kiinnittänyt huomiota petoeläinvahinkojen korvaamisjärjestelmästä aiheutuviin kohtuuttomiin velvoitteisiin kunnalle. Muutoinkin vaikeassa asemassa oleville pienille kunnille ollaan siirtämässä uusia tehtäviä ja velvoitteita. Vuoden 2003 eduskuntavaalien ennakoäänestyksen toimittamiseen liittyviä velvoitteita on tulossa kunnan vastattavaksi samalla kun resurssit jätetään varmistamatta. Tilanteessa piilee suuri vaara kuntatalouden vakauttamiselle ja kunnan kehittämiselle. Valtiollisen vaalin järjestäminen on kohtuuton velvoite A:n kunnalle.

2 OIKEUSKANSLERIN RATKAISU 7.11.2003

Olen ratkaissut 7.11.2003 kantelun siltä osin kuin se koski petoeläinvahinkojen korvaamisjärjestelmää sekä kunnalle annettujen tehtävien ja voimavarojen välistä suhdetta. Lähtien kuntien valtiosuuslainsäädännöstä ja kunnille perustuslaissa taatusta itsehallinnosta olin vastauksessani, jonka lähetin maa- ja metsätalousministeriölle tiedoksi, kiinnittänyt yleisemmin huomiota siihen kunnan kannalta mahdolliseen epäkohtaan, että kunnalle lain mukaan kuuluvien tehtävien kustannukset saattavat tosiasiallisesti johtaa kunnan itsehallinnon jonkinasteiseen kaventumiseen sitä kautta, että kunnan mahdollisuus päättää omasta taloudestaan heikkenee. Mitä ilmeisemmin näin saattaa käydä, sitä perustellumpaa on odottaa, että valtio turvaa itsehallinnollisen järjestelyn toimivuuden asianmukaisin lainsäädäntö- ja talousarvioratkaisuin.

Siltä osin kuin kysymys on vuoden 2003 eduskuntavaalien ennakoäänestyksen järjestämisestä asia erotettiin ratkaistavaksi vielä hankittavan lisäselvityksen jälkeen myöhemmin dnrolla 4/21/03. Jäljempänä esitetty sisältää ratkaisun tältä osin.

3 OIKEUSMINISTERIÖN SELVITYS

Kantelun johdosta on oikeusministeriö antanut siltä pyydetyn selvityksen 14.3.2003 päivätyllä kirjeellään OM 14/92/2003 ja sen liitteillä.

Jäljennös kirjeestä lähetetään ohessa kunnanhallitukselle tiedoksi.

4 VAALILAIN MUUTOS JA SEN PERUSTELUISTA

Hallituksen esityksen 1/2002 vp, jonka pohjalta vaalilain muutos 247/2002 on säädetty, yhtenä päätavoitteena on vähentää kuntien taloudellista raskautta vaalien järjestämisessä. Kuntien kustannusvastuun vähentäminen valtiollisissa vaaleissa on perusteltua siksi, että valtiolliset vaalit liittyvät lähinnä valtiolliseen päätöksentekoon. Esitys sisälsi muutoksen vaalikustannusten jakoon valtion ja kuntien välillä siten kuin lakiehdotuksen 188 §:n 1 ja 2 momenteista ilmeni. Kustannusten jakoon liittyen oikeusministeriö suorittaa kaikissa valtiollisissa vaaleissa, ja siis myös eduskuntavaaleissa, jokaiselle kunnalle kertakorvauksen, jonka määrä on ministeriön vahvistama euromäärä kerrottuna kunnan Suomessa asuvien äänioikeutettujen lukumäärällä. Kaavamaisesti laskettavan korvauksen tarkoituksena on kattaa kuntien vaalitoiminnasta aiheutuvia menoja. Tarkoituksena on, että korvaus kattaa mahdollisimman täydellisesti kunnille valtiollisista vaaleista aiheutuneet kustannukset.

Esityksen mukaan kunta vastaa yleisen ennakoäänestyksen kustannuksista, joista aiemmin vastasi oikeusministeriö. Edellä mainittu kertakorvaus kattaa myös ennakoäänestyksessä aiheutuneita kuluja.

Esityksessä on arvioitu, että ehdotus lisää valtion ja vähentää vastaavasti kuntien vaalikustannuksia. Muutoksen suuruus riippuu kunnille suoritettavan kertakorvauksen määrästä. Käytännössä ehdotuksen on arvioitu vähentävän merkittävästi kuntien vaalimenoja eduskuntavaaleissa ja presidentinvaalissa, mutta lisäävän niitä kunnallisvaaleissa. Europarlamenttivaalien osalta ehdotus ei aiheuta merkittäviä muutoksia. Lakiehdotuksen 188 §:n perusteluissa mainitaan, että ennen kertakorvauksen korvausperusteen vahvistamista oikeusministeriö neuvottelee Suomen Kuntaliiton ja valtiovarainministeriön kanssa.

Perustuslakivaliokunnan annettua lakiehdotuksesta mietintönsä 4/2002 vp eduskunta hyväksyi 15.3.2002 lakiehdotuksen muuttamattomana. Lainmuutos tuli voimaan 1.5.2002.

5 RATKAISU

Totean asiassa seuraavaa.

Muutettua vaalilakia on sovellettu ensi kerran vuoden 2003 eduskuntavaaleissa. Tilanne on siten toinen kuin mitä se oli kantelun tekemisen aikaan. Ottaen huomioon, mitä hallituksen esityksessä on lausuttu, on aihetta olettaa, että tilanne vuoden 2003 eduskuntavaalien ja siihen liittyvän ennakoäänestyksen kustannusten jaon osalta on ollut kunnalle parempi kuin mitä se olisi ollut ilman lainmuutosta. Lainmuutoksen vaikutukset kustannusten jakoon valtion ja kuntien kesken selvinnevät tarkemmin useampien vaalien jälkeen (ensi kesän Europarlamenttivaalit ja syksyn kunnallisvaalit). Samalla on mahdollista

tarkastella vaikutuksia ja lainmuutokselle asetettujen tavoitteiden toteutumista myös kuntien kesken.

Edellä lausutuun perusteiden kirjoitukset eivät ole johtaneet enempään puoleltani.

Oikeuskansleri

Paavo Nikula

Esittelijäneuvos

Jorma Snellman